

Veiledning til Artsjakten dyrearter: Oppdag Norges Dyreliv!

Denne guiden gir deg som lærer tips til hvordan du kan bruke dyrekortene for å engasjere elevene i naturfag, samfunnsfag og tverrfaglige aktiviteter.

Kontaktinformasjon: www.SimplifyTeaching.no, SimplifyTeaching.no på Facebook og Instagram.

Introduksjon

Formålet med kortene er å fremme bevissthet om Norges rovdyr og truede arter. Gjennom ulike aktiviteter kan elevene lære mer om artenes tilpasninger, deres habitat, ernæring, og utfordringer.

Artsjakten Dyrearter er en flott måte å gjøre undervisningen mer spennende og engasjerende for elevene. Vi håper disse aktivitetene og oppgavene gir inspirasjon til hvordan du kan bruke kortene i din undervisning. Kortene er fylt med interessante fakta om hver art, inkludert detaljer om matvaner, levestil og truet status. Det er fire gullkort (de fire store rovdyrene), resten av kortene er sølvkort.

Kortene er 15 cm (l) x 11 cm (b).

Link til nettbutikken: www.simplifyteaching.no/collections/all

Kortets struktur:

Gulo gulo

- **Vitenskapelig navn.** Eksempel: *Gulo gulo* (jerv).

STERKT TRUET

- I hvilken grad arten er truet, ifølge «Artsdatabanken».

- **Spor.** Artens unike spor, som du kanskje kan gjenkjenne i naturen.

- **Kosthold.** Hva spiser arten i sitt naturlige miljø?

- **Kjent egenskap.** En særskilt egenskap ved dyret. Er det kjent for sin styrke, smidighet, eller kanskje intelligens?

- **Sosialt liv.** Lever arten alene, eller i grupper? Få en innsikt i artens sosiale strukturer.

- **Sjeldenhet.** Stjernene på kortet viser hvor sjeldent det er å se arten i naturen, basert på geografisk utbredelse og habitat. Eksempel: Jerven har 5 stjerner, noe som betyr at det er vanskelig å observere i naturen. Ekornet har 2 stjerner, da de er mer vanlig generelt.

Ekstra informasjon inkluderer:

- Diverse fakta om dyret, som for eksempel levetid, leveområder og trusler.
- En artikkel eller annen informasjon om hvorfor arten er viktig for det biologiske mangfoldet.

Hvordan bruke kortene i undervisningen:

- **Naturfag:**

- Lag en "habitat matching"-aktivitet der elevene skal matche hvert dyr med sitt riktige habitat. Eksempelvis kan læreren dele ut et A3-ark til hver gruppe, og skrive opp de ulike habitatene. Oppgaven til gruppen er å plassere artene i riktig habitat. Læreren kan gi en kort presentasjon om ulike habitater (skog, fjell, osv.) før oppgaven. Se vedlegg 1.
- "Rovdyr i økosystemet" – Diskuter rovdyr og deres rolle i økosystemet. Hvordan påvirker rovdyrene økosystemet rundt seg? Elevene kan lage et næringsnett som viser hvordan dyrene er avhengige av hverandre.
- Dyre-safari: Hver elev trekker et kort og forteller klassen én morsom fakta om "sitt dyr".

- **Samfunnsfag:**

- Bruk kortene til å diskutere truede arter og hvorfor det er viktig å beskytte dem. Elevene kan velge en art og lage en liten presentasjon om hva vi kan gjøre for å beskytte den.
- Diskuter norsk rovdyrpolitikk. Hvorfor er det kontrovers rundt noen av artene, som ulv eller gaupe? Dette kan også brukes som en del av et rollespill i klassen.

- **Kunst og håndverk:**

- Elevene kan bruke kortene som inspirasjon til å lage egne kunstverk av dyrene, enten gjennom tegning, maling, eller leire.

Aktivitetstidées basert på alderstrinn:

- **1.-4. trinn:**

- Fargeleggingsaktivitet: Lag en fargeleggingsmal for dyrene og bruk fakta fra kortene som et tillegg.

- **5.-7. trinn:**

- Utforsk artenes plassering på truet-skalaen (fra ikke truet til kritisk truet) og diskuter hva som kan gjøres for å bevare naturen. For eksempel lag en oversikt enten digitalt eller på plakat der dere plasserer ut kortene basert på skalaen.
- Gruppespill: "Hvem er hvem?" Elevene deler seg i grupper. Én elev trekker et kort, og gruppen må stille ja/nei-spørsmål for å finne ut hvilket dyr det er.

- **Ungdomstrinnet:**

- Problemstilling: Hvilke tiltak bør vi som samfunn sette i gang for å bevare rovdyrpopulasjonen i Norge? Elevene kan skrive en tekst eller presentere forslag i grupper.
- Biologisk mangfold: Lag et debattpanel der elevene tar rollen som ulike eksperter (biologer, politikere, miljøvernforkjempere) og diskuterer viktigheten av rovdyr i norsk natur.

Ekstraoppgaver:

- **Dyrequiz:** Bruk kortene til å lage en quiz/kahoot. Elevene kan også lage kahooten. Spørsmålene kan handle om artens leveområder, diett, og hvor truet arten er. Eller spørsmål som «Hvilket dyr er truet i høy grad i Norge?» eller "Hvilken art er et stort rovdyr i den norske naturen?"
- **Dyrearter Bingo:** Lag en bingo hvor elevene kan krysse av dyr når de ser dem under en klassesetning i naturen, eller når læreren viser bilder av dem.

Tips for klasserommet:

- **Stillelesing:** Om klassen leser i egen bok, kan dere ha en boks i klasserommet, slik at de som ønsker kan lese og studere de ulike kortene.
- **Dyreartskalender:** Plasser kortene et synlig sted i klasserommet slik at elevene kan trekke et kort hver uke og gjøre det til en "dyreart-uke", der klassen lærer om ett dyr i løpet av uken. Dere velger da en art å fokusere på. Heng gjerne opp kortet i klasserommet, og la elevene lære om dyret gjennom uken.
- **Gruppearbeid:** Oppfordre til gruppearbeid hvor elevene skal samarbeide om å lage en liten presentasjon om "sin" art.
- **Aktiviteter:** Del opp i små grupper, og del ut et kort til hver gruppe.
 - Forsøk å lære dyrets leveområder, hva det spiser, og hvor truet det er.
 - La elevene skrive en kort tekst om hvorfor akkurat dette dyret er viktig for norsk natur.
 - Bruk dyret som utgangspunkt for kreative oppgaver som tegning, dikt eller små presentasjoner.

"Hvilket dyr er dette?" – Gjettespill

- En elev trekker et kort uten å vise de andre. Med utgangspunkt i kortets fakta, gir de hint til klassen, som så prøver å gjette hvilket dyr det er.
- **Variant:** Gjør det til en konkurranse der elevene får poeng for hvert riktig gjett.

Artskort som lese- og skriveoppgaver

- Bruk kortene til å lage lese- og skriveoppgaver. La elevene lese kortene nøye og deretter svare på spørsmål om dyret, eller la dem skrive en kort historie fra dyrets perspektiv.

Gruppespill – "Artenes mestere"

- Del klassen inn i grupper. Hver gruppe får utdelt et dyrekort. Etter 15-20 minutter må gruppene presentere sitt dyr, inkludert spennende fakta og hvorfor akkurat deres art bør vernes.
- **Oppfølgingsoppgave:** Gruppene kan stemme på hvilket dyr de synes er det mest fascinerende eller viktigste å beskytte.

Uteaktivitet – «Finn sporet»

- Ta med kortene ut i skogen eller på en tur. Bruk informasjonen fra kortene til å finne spor etter dyrene eller deres leveområder.

Dyredebatt – "Hvem skal reddes først?"

- Del klassen inn i små grupper, og gi hver gruppe et dyrekort fra samlingen. Hver gruppe må argumentere for hvorfor deres art er den viktigste å redde fra utryddelse.
- **Diskusjon:** Etter presentasjonene, hold en felles klassediskusjon hvor gruppene kan stille spørsmål til hverandre. La klassen stemme over hvilken art som de mener har de beste argumentene for å bli prioritert.
- **Læring:** Denne aktiviteten kan hjelpe elevene med å forstå viktigheten av biologisk mangfold og dyrevern.

Kartlegging av artenes leveområder

- **Hvordan gjøre det:** Bruk et kart over Norge og la elevene markere hvor de forskjellige dyrene holder til. Dette kan dere finne ut ved å søke via Artsdatabanken.

- **Oppfølgingsoppgave:** Elevene kan undersøke hvilke typer miljøer (skog, fjell, hav) dyrene lever i, og diskutere hvordan klimaendringer kan påvirke deres habitat.

Tegn ditt eget dyrekort.

- Gi elevene i oppdrag å designe sitt eget dyrekort basert på et dyr de velger selv, eller et de finner interessant.
- **Oppfølgingsoppgave:** Lag en "klassekortbunke" som kan brukes i klasserommet sammen med de ekte kortene!

Utforsk nærmiljøet – Hva kan vi gjøre for dyrene?

- **Hvordan gjøre det:** La klassen utforske nærområdet for å identifisere små ting de kan gjøre for å beskytte dyrelivet der de bor. Dette kan være å henge opp fuglekasser, plukke opp søppel, eller plante blomster for pollinatorer.
- **Oppfølgingsoppgave:** La elevene lage en handlingsplan for hvordan de kan hjelpe arter som er truet i deres nærmiljø.

Storytelling – Fortell en historie om dyrene

- **Hvordan gjøre det:** Elevene kan bruke dyrekortene som inspirasjon til å lage sine egne historier. For eksempel kan de lage en fortelling om hvordan deres dyr overlever vinteren eller hva de ville gjort hvis de møtte på sitt dyr i naturen.

- **Variant:** Lag en "rød tråd"-historie der en elev begynner en historie om ett dyr, og neste elev fortsetter med sitt dyr. Dette kan resultere i en morsom og kreativ fortelling om dyrene.

Røyskatt

Mustela erminea

LIVSKRAFTIG

Levetid: 4-6 år

Rovdyr

Smidig

Lever stort sett alene

Røyskatt er trolig det rovpattedyret i Norge med størst utbredelse, og den lever i stort sett alle naturtyper. Den blir 20-30 cm lang og veier ca. 250 gram. Røyskatten har en karakteristisk svart dusk i enden av halen. Arten er spesialist på å fange smågnagere, men den tar også andre smådyr, fugler og egg, og noen ganger fisk.

Den kan jakte på dyr som er betydelig større enn den selv. På grunn av den smidige kroppen kommer den inn i smale ganger og hulrom. Det er bra for å søke ly fra kulden, men også for å jage byttedyr. Røyskatten er veldig rask, den svømmer godt og er en god klatrer.

Kortene i bruk ved en 6.klasse.

Vedlegg 1 - Habitat-matching.

Dyr er ofte tilpasningsdyktige og kan leve i flere forskjellige habitater. Et habitat er det området der et dyr finner mat, ly, og alle nødvendige forhold for å overleve. Selv om noen arter trives best i ett bestemt habitat, kan mange dyr bevege seg mellom ulike miljøer, avhengig av årstid og mattilgang. For eksempel kan haren finnes både i skogen og på fjellet, mens beveren foretrekker å bygge demninger i nærheten av vann, men den kan også leve i skogkledde områder ved elver og innsjøer.

I denne oppgaven skal vi utforske forskjellige habitater som dyr i Norge lever i, og dere vil jobbe sammen for å matche dyrene med deres typiske habitat. Husk, noen dyr kan trives i flere ulike miljøer, så det er ingen fast regel – men vi skal prøve å finne ut hvor de oftest holder til.

Lærer: Skriv opp 5-6 ulike habitatområder, og la elevene plassere dem der de mener er riktig. Merk at det kan være flere riktige svar, da de kan trives i ulike miljøer. Liste 1 er et forslag, Liste 2 et annet forslag.

Liste 1:

1. Skog:

- **Piggsvin:** Liker skog, parker og hager, men også krattområder.
- **Mår:** Finnes i skogsområder, både barskog og blandingsskog.
- **Grevling:** Trives i skog, jordbrukslandskap, og i nærheten av bebyggelse.
- **Hjort:** Finnes i skogsområder, spesielt i blandingsskog og løvskog.
- **Elg:** Holder til i skog, spesielt i barskog og blandingsskog.
- **Rødrev:** Finnes i skog, men også i åpne områder som jordbrukslandskap.
- **Ekorn:** Lever primært i skog, særlig i bar- og blandingsskog.
- **Rådyr:** Trives i skogkanter og åpne skogsområder.
- **Flaggermus:** Lever ofte i skog og rundt bebyggelse, men kan også finnes i huler og andre skjul.

2. Fjell:

- **Moskus:** Finnes i høyfjellsområder, særlig på Dovrefjell i Norge.
- **Lemen:** Holder til i fjellområder og tundra.
- **Fjellrev:** Lever i fjellområder og tundra, ofte i arktiske strøk.
- **Reinsdyr:** Trives i fjell, tundra og åpne høyfjellsområder.

- **Jerv:** Holder til i fjell og villmark, ofte i barskogbeltet og fjellområder.

3. Våtmark/vannområder:

- **Oter:** Lever ved elver, innsjøer, og kystområder med tilgang til vann.
- **Mink:** Finnes i våtmarksområder, elver, innsjøer, og kystsoner.
- **Bever:** Lever ved innsjøer og elver, og bygger demninger i våtmarker.
- **Isbjørn:** Holder til i arktiske områder, spesielt på havisen.

4. Åpne landskap/slette:

- **Villsvin:** Trives i skog og kratt, men også i åpne landskap.
- **Hare:** Liker åpne områder, som beitemark, kulturlandskap, og skogkanter.
- **Røyskatt:** Finnes i en rekke habitater, men foretrekker åpne landskap som kulturlandskap og jordbruksområder.
- **Ulv:** Lever i åpne skogsområder og kulturlandskap, men kan også finnes i villmark.
- **Gaupe:** Trives i skogområder, men også i mer åpne landskap.

5. Polarområder:

- **Isbjørn:** Holder seg til de arktiske områdene, spesielt havisen i polarområdene.

6. Blandede habitat (habitat generalister):

- **Brunbjørn:** Lever i skog, fjell, og tundra, og kan tilpasse seg mange ulike habitater.
- **Jerv:** Trives i både fjell- og skogsområder, spesielt villmark.

Liste 2 / Alternativ liste:

Skog:

- Piggsvin
- Grevling
- Flaggermus
- Mår
- Rødrev
- Hjort
- Elg
- Bever
- Rådyr
- Gaupe
- Ulv
- Brunbjørn
- Hare
- Ekorn

Fjell:

- Fjellrev
- Lemen

- Jerv
- Reinsdyr
- Moskus
- Hare (kan også finnes i fjellområder)

Vann/nær vann:

- Oter
- Mink
- Bever

Tundra/arktiske områder:

- Isbjørn
- Reinsdyr
- Fjellrev

Kratt eller enger (åpne områder):

- Villsvin
- Krattspissmus
- Hare

Dette viser dyrenes fleksibilitet når det gjelder habitat, siden flere arter kan finnes i flere typer miljøer.